

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/29/2000

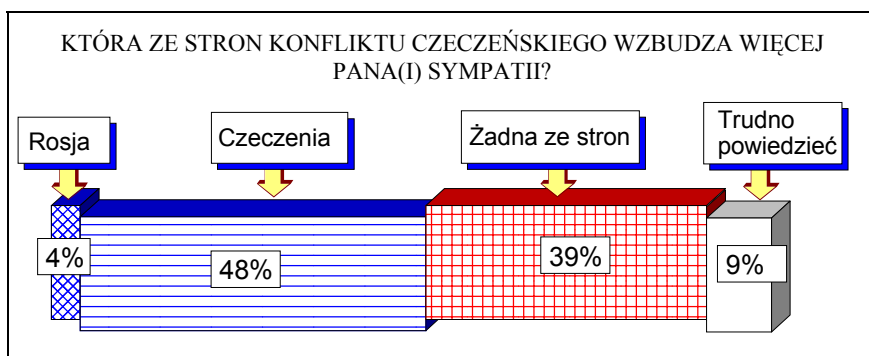
POLACY WOBEC WOJNY W CZECZENII

KOMUNIKAT Z BADAŃ

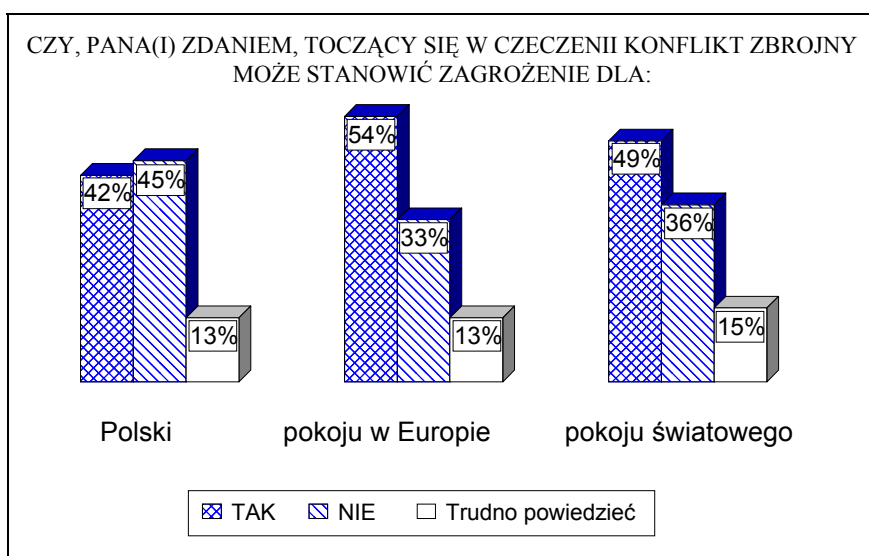
WARSZAWA, LUTY 2000

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- ❑ W rozgrywającym się obecnie konflikcie na północnym Kaukazie Polacy lokują swoje sympatie po stronie Czeczenii.

- ❑ Wydarzenia w Czeczenii budzą wśród Polaków silne zaniepokojenie jako potencjalne źródło zagrożenia dla naszego kraju, pokoju w Europie, a także na świecie. Obecnie jednak rzadziej niż w roku '95 badani dostrzegają w nich bezpośrednie zagrożenie dla Polski (42% wobec 53%).

Po raz drugi w ciągu ostatnich kilku lat wojna w Czeczenii skupia na sobie uwagę światowej opinii publicznej i oddziałuje niekorzystnie na atmosferę stosunków międzynarodowych. Co o tym konflikcie myślą Polacy? Poruszyliśmy ten temat w jednym z ostatnich sondaży¹. Badanie realizowaliśmy przed zajęciem Groznego przez wojska rosyjskie, niemniej wszyscy obserwatorzy są zgodni, że fakt ten nie oznacza zakończenia konfliktu.

Tabela 1

Która ze stron konfliktu czeczeńskiego wzbudza więcej Pana(i) sympatii?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	I 1995* (N=1230)	I 2000 (N=1075)
	w procentach	
Rosja	1	4
Czeczenia	61	48
Żadna ze stron	24	39
Trudno powiedzieć	6	9

* Odsetki nie sumują się do 100, gdyż wówczas 8% badanych nie słyszało o tym konflikcie.

Polacy, którzy zajmują wobec konfliktu czeczeńskiego postawę emocjonalną, jednoznacznie lokują swoje sympatie po stronie Czeczenii. Jednak w porównaniu z pierwszą wojną w Czeczenii w roku '95 sympatie proczeczeńskie osłabły. Obecnie Polacy częściej niż przed pięcioma laty dystansują się emocjonalnie od tego konfliktu, u większej liczby osób żadna ze stron nie wzbudza sympatii. Natomiast sympatyzowanie z Rosją nadal występuje niezmiernie rzadko.

Sympatie proczeczeńskie są tym częstsze, im wyższy jest poziom wykształcenia badanych. Z Czeczenią sympatyzuje dwie trzecie respondentów mających wyższe wykształcenie, podczas gdy wśród ankietowanych z wykształceniem podstawowym niewielką

---

¹ Sondaż „Aktualne problemy i wydarzenia” (116) przeprowadzono w dniach od 13 do 18 stycznia 2000 na liczącej 1075 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłej ludności Polski.

przewagę mają osoby niesympatyzujące z żadną ze stron. Natomiast poglądy polityczne w nieznacznym stopniu różnicują postawy wobec tego konfliktu: prawicowe nieco bardziej sprzyjają deklarowaniu sympatii do Czeczenii, lewicowe zaś - niewyrażaniu jej do żadnej ze stron. Wśród potencjalnych elektoratów ugrupowań politycznych szczególnie częstym sympatyzowaniem z Czeczenią wyróżniają się zwolennicy UW.

Tabela 2

Potencjalne elektoraty ugrupowań politycznych	Która ze stron konfliktu czeczeńskiego wzbudza więcej Pana(i) sympatii?			
	Rosja	Czeczenia	Żadna ze stron	Trudno powiedzieć
	w procentach			
UW	5	70	21	4
AWS	1	56	38	5
PSL	1	49	39	10
SLD	6	45	40	9
Niezdecydowani	3	48	36	13
Niezamierzający głosować	4	41	44	11

V Cramera=0,144

Sympatie do stron konfliktu czeczeńskiego w interesujący sposób powiązane są z poglądem na rozwój sytuacji w Rosji². Otóż wśród badanych optymistycznie zapatrujących się na sytuację w Rosji, tzn. oceniających, iż zmierza ona ku demokracji, blisko połowa nie sympatyzuje z żadną ze stron konfliktu, a niemal co dziesiąty (trzykrotnie więcej niż wśród pesymistów, tzn. uważających, że sytuacja w Rosji zmierza w kierunku dyktatury) lokuje swoje sympatie po stronie Rosji.

Tabela 3

Czy, Pana(i) zdaniem, obecna sytuacja w Rosji zmierza w kierunku :	Która ze stron konfliktu czeczeńskiego wzbudza więcej Pana(i) sympatii?			
	Rosja	Czeczenia	Żadna ze stron	Trudno powiedzieć
	w procentach			
- demokracji	9	39	48	4
- dyktatury	3	56	37	4
Trudno powiedzieć	2	38	40	20

V Cramera=0,211

² Bliższe dane o poglądach na rozwój sytuacji w Rosji znajdują się w komunikacie CBOS „Zmiany w Rosji a stosunki polsko-rosyjskie” (w przygotowaniu).

Konflikt na północnym Kaukazie jest zgodnie traktowany przez społeczność międzynarodową jako konflikt wewnątrz państwa rosyjskiego. Niemniej ma on swoje reperkusje w stosunkach między Rosją a Zachodem. W jakim więc stopniu jest on postrzegany jako potencjalne zagrożenie dla pokoju w Europie i na świecie? Czy, zdaniem badanych, może on stanowić także bezpośrednie zagrożenie dla Polski?

Tabela 4

Czy, Pana(i) zdaniem, toczący się w Czeczenii konflikt zbrojny może stanowić zagrożenie dla*:	Wskazania respondentów według terminów badań					
	Tak		Nie		Trudno powiedzieć	
	I 1995	I 2000	I 1995	I 2000	I 1995	I 2000
	w procentach					
- Polski	53	42	26	45	13	13
- pokoju w Europie	58	54	23	33	11	13
- pokoju światowego	47	49	32	36	13	15

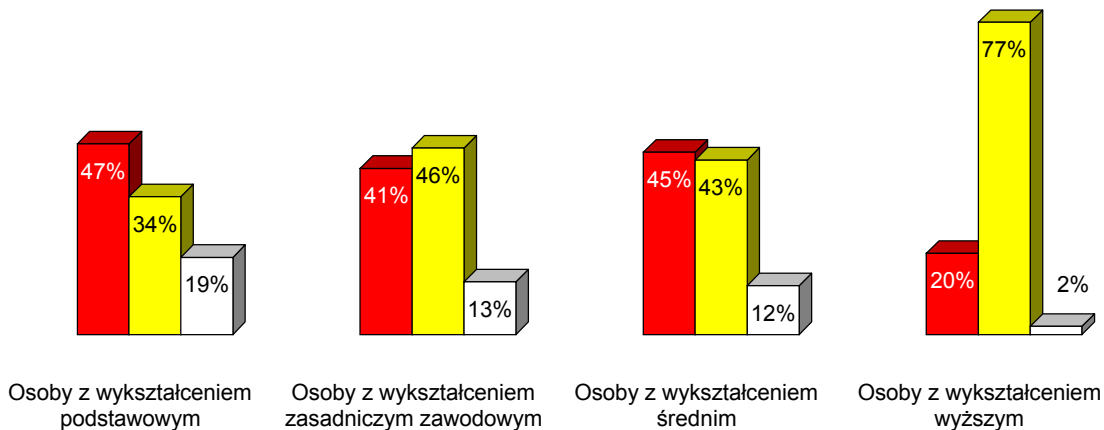
* Dane z roku '95 nie sumują się do 100%, gdyż wówczas 8% badanych nie słyszało o tym konflikcie.

Wydarzenia w Czeczenii budzą silne zaniepokojenie wśród Polaków. Niemal co drugi, podobnie jak przed pięcioma laty, widzi w nich potencjalne zagrożenie dla pokoju światowego, a ponad połowa - dla pokoju w Europie. Równocześnie jednak ewentualne zagrożenia, jakie może nieść z sobą ten konflikt, są obecnie przez Polaków postrzegane nieco inaczej niż w czasie pierwszej wojny czeczeńskiej. Badani widzą w nim bowiem wyraźnie rzadziej niż wówczas bezpośrednie zagrożenie dla Polski. W roku '95 konflikt zbrojny w Czeczenii częściej postrzegany był przez Polaków jako zagrożenie dla naszego kraju niż dla pokoju światowego. Obecnie sytuacja jest odwrotna - większa liczba badanych widzi w nim zagrożenie dla pokoju światowego niż bezpośrednie zagrożenie dla Polski.

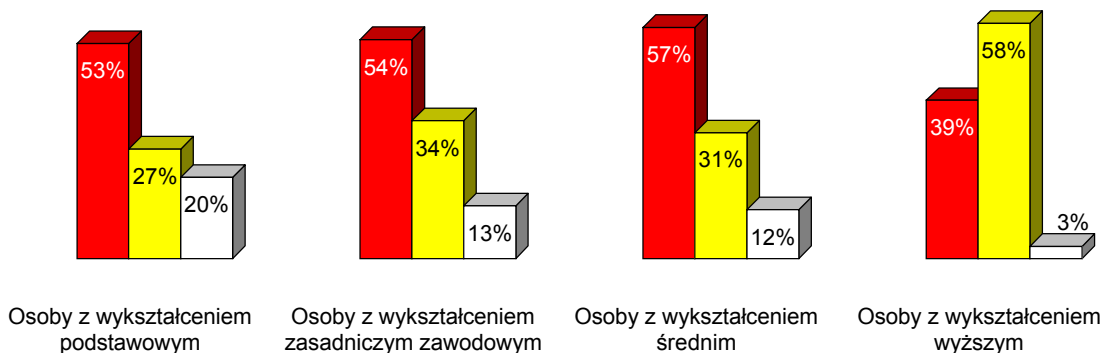
Jedynym czynnikiem różnicującym postrzeganie zagrożeń związanych z wojną w Czeczenii jest wykształcenie. Badani z wyższym wykształceniem, a więc - jak można przypuszczać - lepiej zorientowani w całokształcie sytuacji, znacznie rzadziej niż pozostali widzą w tym konflikcie potencjalne źródło zagrożenia, niezależnie od geograficznego zasięgu tego zagrożenia.

RYS. 1. CZY, PANA(I) ZDANIEM, TOCZĄCY SIĘ W CZECZENII KONFLIKT ZBROJNY MOŻE STANOWIĆ ZAGROŻENIE DLA:

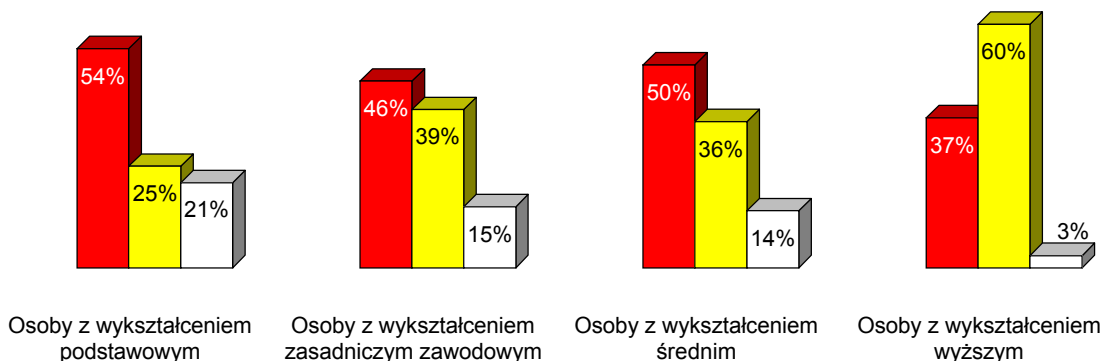
POLSKI

POKOJU W EUROPIE

POKOJU ŚWIATOWEGO

TAK   NIE   Trudno powiedzieć

Lokowanie sympatii po jednej lub drugiej stronie konfliktu w bardzo małym stopniu wiąże się z postrzeganiem go jako źródła potencjalnego zagrożenia dla Polski. Wśród badanych sympatyzujących z Rosją obawy, że konflikt w Czeczenii może być źródłem zagrożenia dla Polski, są niemal równie częste jak wśród sympatyzujących z Czeczenią. W obydwu grupach przeważa przekonanie, że nie stanowi on zagrożenia dla Polski. Natomiast ci, którzy nie sympatyzują z żadną ze stron konfliktu, nieco częściej niż pozostali obawiają się, że może on być zagrożeniem dla naszego kraju.

Tabela 5

Która ze stron konfliktu czeczeńskiego wzbudza więcej Pana(i) sympatii?	Czy, Pana(i) zdaniem, toczący się w Czeczenii konflikt zbrojny może stanowić zagrożenie dla Polski?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Rosja	37	55	8
Czeczenia	40	50	10
Żadna ze stron	46	42	12
Trudno powiedzieć	37	26	37

V Cramera=0,170

Długotrwałe lokalne konflikty zbrojne, takie jak wojna w Czeczenii czy konflikty na terenie byłej Jugosławii, zawsze budzą obawy przed ich rozprzestrzenieniem się, a nawet - jeśli zaangażuje się w nie któreś z wielkich mocarstw - przerodzeniem w konflikt światowy. Jak na tym tle, w opinii Polaków, lokuje się obecny konflikt w Czeczenii?

- ◆ **Pierwsza wojna w Czeczenii**, styczeń '95: **47%** badanych uważa, że konflikt ten może zagrozić pokojowi światowemu³.
- ◆ **Wojna w Bośni**, wrzesień '95, podczas ataków lotniczych NATO na pozycje serbskie: **55%** ankietowanych widzi w tym zagrożenie dla pokoju światowego⁴.
- ◆ Rozpoczęcie ataków lotniczych NATO na Jugosławię w związku z **konfliktem w Kosowie**, koniec marca '99: **56%** badanych sądzi, że może to doprowadzić do wojny światowej.

³ Por. komunikat CBOS „Groźnie w Groznym”, styczeń '95.

⁴ Por. komunikat CBOS „Polacy o konflikcie w Bośni”, wrzesień '95.

- ◆ **Przedłużanie się nalotów NATO na Jugosławię.** W połowie maja '99 konfliktu światowego obawia się **64%** ankietowanych.
- ◆ **Zaprzestanie nalotów NATO na Jugosławię,** wkroczenie wojsk KFOR do Kosowa: w połowie czerwca '99 nadal **34%** badanych uważa, że sprawa Kosowa może doprowadzić do wojny światowej⁵.
- ◆ **Druga wojna w Czeczenii,** styczeń 2000: zdaniem **49%** respondentów konflikt ten może zagrozić pokojowi światowemu.

Obecnie, podobnie jak w styczniu '95, około połowy Polaków dostrzega w konflikcie na północnym Kaukazie potencjalne zagrożenie dla pokoju światowego. Nieco większe zaniepokojenie wywoływało zaangażowanie się NATO w konflikt w Bośni jesienią '95. Wówczas odsetek obawiających się, że to, co dzieje się na Bałkanach, może zagrozić pokojowi na świecie, przekroczył połowę ogółu badanych. Jednak największe obawy przed przerodzeniem się w konflikt światowy wywołała interwencja NATO w Kosowie wiosną ubiegłego roku. W maju '99 niemal dwie trzecie Polaków obawiało się, iż konflikt ten może przerodzić się w wojnę światową. Nawet po zaprzestaniu bombardowań co trzeci badany żywił takie obawy.

Opracował

Michał STRZESZEWSKI

---

⁵ Por. komunikat CBOS „Opinie o sytuacji w Kosowie po zaprzestaniu bombardowań”, lipiec '99.

A N E K S

Tabela 1. Która ze stron konfliktu czeczeńskiego wzbudza więcej Pana(i) sympatii?
(%)

	Rosja	Czeczenia	Żadna ze stron	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	4	48	39	9	1072
Płeć					
Mężczyźni	5	48	39	8	510
Kobiety	2	48	39	10	562
Wiek					
18-24 lat	7	40	44	8	152
25-34	1	41	49	9	190
35-44	5	54	34	7	203
45-54	4	52	37	7	233
55-64	2	57	31	10	111
65 lat i więcej	2	46	37	15	183
Miejsce zamieszkania					
Wieś	3	45	37	15	397
Miasto do 20 tys.	6	40	45	9	127
20 - 100 tys.	2	52	42	5	212
101 - 500 tys.	3	48	41	8	185
501 tys.i więcej mieszk.	5	60	32	3	151
Wykształcenie					
Podstawowe	4	39	43	14	285
Zasadnicze zawodowe	3	47	42	8	278
Średnie	5	50	37	8	406
Wyższe	1	67	29	3	104
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	4	68	23	5	65
Prac.umysł.niż.szczebła	3	53	39	6	118
Pracownicy fiz.- umysł.	7	47	44	2	64
Robotnicy wykwalifikowani	4	43	38	14	107
Robotnicy niewykwalifik.	4	40	50	7	43
Rolnicy	8	48	31	13	70
Pracujący na własny rach.	4	52	37	7	63
Bierni zawodowo					
Renciści	1	50	36	13	106
Emeryci	2	48	39	11	201
Uczniowie i studenci	5	51	40	3	61
Bezrobotni	3	40	49	8	114
Gospodynie domowe i inni	1	41	43	14	57
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	4	55	35	7	205
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	6	46	42	6	84
sekt. pryw. poza rolnict.	3	48	41	7	185
prywatnym gosp. rolnym	7	52	29	12	78
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	4	45	44	8	199
276 - 399	6	45	35	14	119
400 - 549	4	49	39	8	240
550 - 799	4	45	46	5	127
Powyżej 799 zł	4	57	34	4	178
Ocena własnych war. mater.					
Złe	3	42	40	14	340
Średnie	3	50	39	7	493
Dobre	4	52	37	6	239
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	2	51	40	7	73
Raz w tygodniu	2	49	37	12	530
1-2 razy w miesiącu	4	46	41	9	160
Kilka razy w roku	7	47	40	5	195
W ogóle nie uczestniczy	4	46	43	7	112
Poglądy polityczne					
Lewica	5	47	41	7	301
Centrum	3	53	36	7	298
Prawica	4	56	35	5	270
Trudno powiedzieć	1	32	46	21	200